

De laatste vlucht van Lancaster ME737

- ⇒ Wandelroute
- ⇒ Afstand: 5,6 km
- ⇒ Vertrekpunt: Vredesplein, Herenthout

Tijdens de wandeling ontdek je het verhaal van de laatste vlucht van Lancaster ME737, een Britse bommenwerper die neerstortte tijdens de Tweede Wereldoorlog, en het leven tijdens de Tweede Wereldoorlog in Herenthout. Het verhaal wordt verteld door vluchtingenieur Roy Witham en door plaatselijke ooggetuigen. Langs de route zijn borden te vinden van de gemeente Herenthout met meer uitleg en foto's over de monumenten langs de route. Door de QR-code in de hoek van de borden te scannen, kan je nog meer informatie vinden.

Roy Witham
© Plane Hunters Research/
Recovery Team Belgium vzw

Originele crew van de Lancaster ME737 met van links naar rechts: Sgt. Rowthorn, Sgt. Prettejones (op de fatale dag vervangen door Sgt. Witham), F/Sgt. Stuart, P/O Watt, Sgt. Amies, Sgt. Thompson en Sgt. Grant
© Plane Hunters Research/
Recovery Team Belgium vzw

Routeplan © All-Archeo

1. Vredesplein

We vertrekken aan het Vredesplein, waar voldoende parkeergelegenheid is. Centraal op het plein staat een standbeeld ter herinnering van veertien gesneuvelde inwoners van Herenthout die omkwamen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het monument werd opgericht in 1923. Aan de zijkant van het standbeeld vind je een herdenkingsplaat voor de gesneuvelde bemanning van de Avro Lancaster Mk.I ME737.

Monument op Vredesplein © All-Archeo

In het voorjaar van 1944 zijn de geallieerden volop bezig met de voorbereidingen van D-day. De Royal Air Force had als taak het vernietigen van spoorwegknooppunten en Duitse militaire kampen, bruggen en wegen, zodat de Duitsers geen versterkingen naar Normandië zouden kunnen sturen. In de nacht van 11 op 12 mei 1944 werden maar liefst 578 vliegtuigen uitgestuurd om doelen in België te bombarderen.

Roy Witham, vluchtingenieur: "De Lancaster ME737 steeg met onze bemanning om 22.28 u op in Engeland. Onze missie was een bombardement uitvoeren op Leopoldsburg. Omwille van dichte mist boven het doelwit werd de operatie afgeblazen, maar dat wisten we niet omwille van de radiostilte die we hanteerden. We zagen geen markeringen. We dachten dat we vroeg waren en dat de anderen nog moesten komen, maar toen brak de hel los. Het bleek het begin van een onheilspellende nacht ..."

We lopen van het Vredesplein via de Nijlense Steenweg naar het centrum van Herenthout. Voor de kerk slaan we linksaf en volgen de Botermarkt tot aan het gemeentehuis.

2. Gemeentehuis

Ooggetuige Sooi Keynen, inwoner van Herenthout: "Het oudste deel van het gemeentehuis werd gebouwd in 1867 en was oorspronkelijk een klooster. Het gemeentebestuur vergaderde toen nog in een plaatselijk café. Toen dit verboden werd, trok het gemeentebestuur naar het klooster. Het gebouw, dat nu gebruikt wordt als feestzaal, werd al opgetrokken in 1865. Eerst was het een school. ..."

Tijdens de Tweede Wereldoorlog konden we hier met bonnetjes soep komen halen. Daarom noemden we het toen het 'soepkot'. Nog later werd het gebruikt als garage voor de brandweer tot het uiteindelijk ingericht werd als gemeentelijke feestzaal."

Gemeentehuis © All-Archeo

Van het gemeentehuis wandelen we terug in de richting van de kerk.

3. St. Pieter en Pauwelkerk

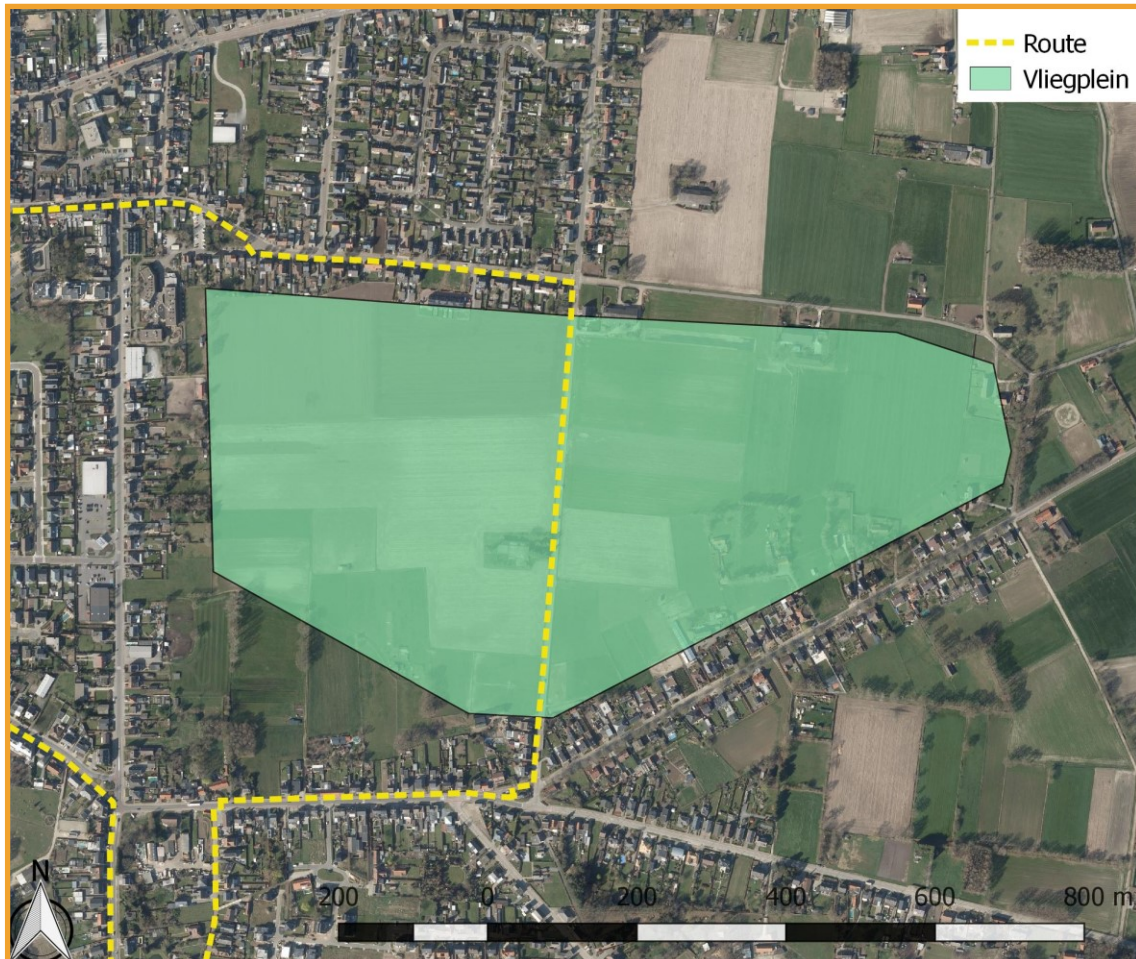
De oudste aanwezigheid van een kerk zou zeker teruggaan tot 1207 of 1208. Het huidige kerkschip werd aangevat in 1864 en ingewijd in 1965. De toren dateert uit de 16de eeuw en is gebouwd in gotische stijl.

Ooggetuige Fons Bosmans, inwoner van Herenthout: "Begin september 1944 werd Herenthout zonder bloedvergieten bevrijd. Ik was toen 10 jaar oud. Door de oprukkende geallieerden waren de Duitsers al vertrokken, maar de Duitsers hadden zich in Herentals verschanst. De geallieerden trokken verder naar het noorden. Daarop keerden de Duitsers die nog in Herentals zaten soms terug naar Herenthout om eten te zoeken. Zo ook op de dag dat Francis Cogels begraven werd. Hij was de voorzitter van verzetsgroep Fidelio en de schoonzoon van de baron van het kasteel Herlaar. Op de dag van zijn begrafenis zat iedereen van het verzet in de kerk. Of toch niet. Toen de Duitsers één van de huizen binnengingen, stond er iemand van het verzet op wacht. De verzetsstrijder liep weg, maar werd gevat door de Duitsers. Ook een onschuldige man met twee zonen die in een kelder schuilden, werden meegenomen. Ze werden alle vier geëxecuteerd."

Loop verder naar de Markt en steek deze schuin over naar de apotheek en volg vanaf hier de Vonckstraat. De Vonckstraat wordt gevolgd door Boeyendaal. Hier passeren we een groene plek met een picknickbank. We volgen de straat Boeyendaal verder tot aan huisnr. 110 en het kruispunt met de Boudewijnlaan. Hier slaan we rechtsaf.

4. Het Vliegplein

We lopen nu over een weg met aan weerszijde akkers. Hier bevond zich een hulpvliegveld dat tijdens het Interbellum aangelegd werd door de Belgische Militaire Luchtvaart. Het had de codenaam '27'. Er bestaat twijfel of de werkzaamheden effectief hebben plaatsgevonden. Later zou de locatie mogelijk als vliegveld gebruikt zijn door Duitse militairen.

Situering vliegplein © All-Archeo

Op het einde van de straat komen we uit op de Uilenberg. Sla rechtsaf en beklim de heuvel naar de kapel.

5. Kapel op de Uilenberg

De kapel bestond al voor 1640. De inwoners van Herenthout hadden een grote verering voor Onze-Lieve-Vrouw van de Uilenberg en beweerden door haar talrijke gunsten en genezingen verkregen te hebben. Door plunderingen van soldaten en roversbenden werd de kapel erg beschadigd. De huidige kapel werd in 1704 ingehuldigd.

We lopen verder naar het westen over de Uilenberg, tot we aan de Schransstraat komen. Hier staat een pijl naar Kelderstaminee De Wimp. Volg de pijl en wandel de Schransstraat af tot aan het einde van de straat. Sla linksaf en steek de straat over. Wandel tot op de hoek van het grasland, tot je op je rechterkant een infobord ziet staan.

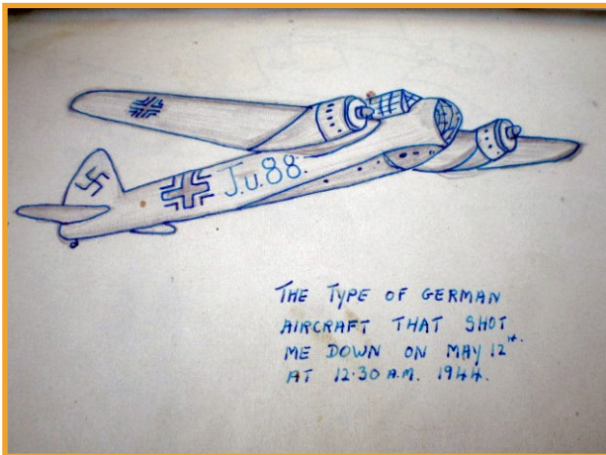

Kapel Uilenberg © All-Archeo

Wegwijzer naar Kelderstaminee De Wimpe © All-Archeo

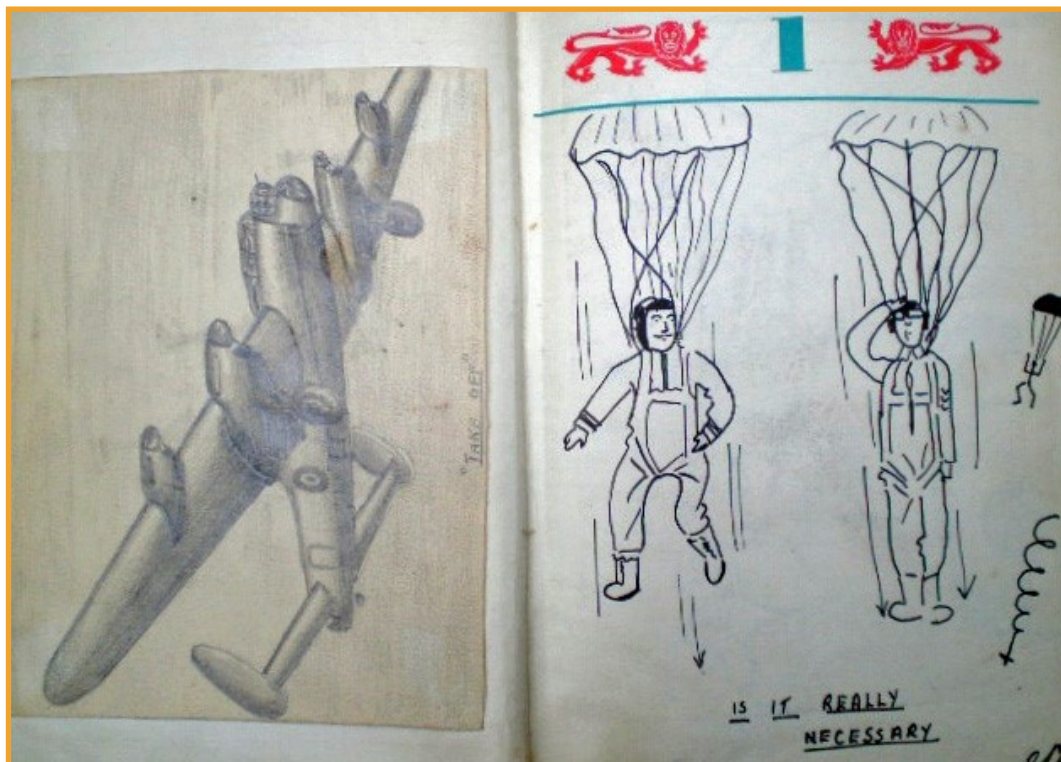

6. Itegemse Steenweg 130: crash site Lancaster ME737

Roy Witham, vluchtgenieur: "We kwamen onder vuur te liggen van een Duitse nachtjager. Al snel werd duidelijk dat het een ongelijke strijd was. Bijna onmiddellijk werden twee motoren stuk geschoten. Pilot Watt wist dat het vliegtuig niet meer te redden was. Hij vloog het brandende vliegtuig twee maal rond Herenthout. Ikzelf en de bommenrichter Stuart maakten hiervan gebruik om met onze parachute uit het vliegtuig te springen. De andere bemanningsleden werden getroffen door de aanval van de Duitse nachtjager. Eén van de vleugels werd van het vliegtuig af gerukt. Het vliegtuig ontplofte toen het de grond raakte. De kracht van de explosie slingerde me weg."

Tekeningen gemaakt door Roy Witham
© Plane Hunters Research/Recovery
Team Belgium vzw

De brandende ME737 stort neer op een veld naast de Itegemsesteenweg, samen met de vijf overgebleven bemanningsleden. Daarop volgde een enorme ontploffing. De vuurbal was kilometers ver te zien. Voor de vijf overgebleven bemanningsleden kon geen hulp meer baten.

Ooggetuige mevrouw Vervoort-Serneels, inwoner van Herenthout, herinnerde het zich nog levendig: "We hebben het brandende vliegtuig nog door de lucht zien gaan ... Dan was er een geweldige ontploffing." Eugenie Van Elsen, inwoner van Herenthout, vertelt: "Het vliegtuig is neergestort in de beemd die wij huurden op de Itegemsesteenweg. Toen het vliegtuig gevallen was, hebben we veel stukken van de weide geraapt." Ooggetuige Sooi Keynen, inwoner van Herenthout, weet: "De motoren van het neergestorte vliegtuig moesten naar de nonnekensschool gevoerd worden."

Dankzij piloot P/O Watt werd een grote ramp vermeden. Hij is er in geslaagd om een bijna onbestuurbare Lancaster in een veld naast de dorpskern van Herenthout te laten neerstorten. Mocht de ME737 met zijn volledige bomlading in het centrum van Herenthout gevallen zijn, dan was de ramp niet te overzien geweest.

De gedenkzuil in de weide geeft de locatie van het neergestorte vliegtuig aan. Deze zone werd in 2011 opgegraven door All-Archeo bv in samenwerking met de verenigingen Plane Hunters Research/Recovery Team Belgium vzw, BAAHAAT vzw en het explosievenopsporingsbedrijf Bom.be bv.

Natasja Reynolds, All-Archeo bv: "We vonden kogelpunten en Engelse hulzen, een uitlaat en verschillende motoronderdelen. Het werd helemaal tastbaar op het moment dat we een fragment van een parachute vinden. Een emotioneel moment, zeker omdat één van de nabestaanden bij het onderzoek aanwezig was. De krater die veroorzaakt was door de crash, werd nadien opgevuld met afval van de omwonenden."

Aan de hand van de berging van de bommenwerper werden nieuwe gegevens vergaard, die de hypothese rond de crash helpen bijstellen en het verhaal van de crash helpen vervolledigen. Op basis van vooronderzoek werd namelijk verwacht dat het vliegtuig met de neus de grond in geboord was en vervolgens over kop gegaan was. Het geringe aantal vondsten op het terrein, de geringe diepte van de krater ter hoogte van het impactpunt en de vondst van onderdelen die in hoofdzaak toegeschreven worden aan de motoren en het landingsgestel, wijzen er eerder op dat de piloot het vliegtuig aan de grond probeerde te zetten en dat het toestel uiteindelijk bovengronds ontploft is."

Foto's van het onderzoek en van gevonden voorwerpen
© All-Archeo en Plane Hunters Research/Recovery Team Belgium vzw

Laurence Featherstone (neef van de omgekomen staartschutter) en Benny Ceulaers op de crash site. Benny houdt een uitlaat vast.
© Plane Hunters Research/Recovery Team Belgium vzw

Foto van het impactpunt tijdens de opgraving
© All-Archeo

Laurence Featherstone bij het graf van zijn neef, de omgekomen staartschutter Sgt. P.R. Rowthorn
© Plane Hunters Research/Recovery Team Belgium vzw

Van de crash site wandelen we terug naar het noorden, in de richting van het centrum. Aan de kruising met de Langstraat slaan we linksaf. We wandelen tot aan Langstraat nr. 29 en slaan vervolgens opnieuw linksaf. Zo bereiken we VOC Neteland.

Wegwijzer naar VOC Neteland
© All-Archeo

7. VOC Neteland

VOC Neteland vzw is een opvangcentrum voor vogels en wilde dieren. Ze vangen dieren in nood op, verzorgen ze en laten ze terug vrij in de natuur. Ook Roy Witham werd gevangen genomen en werd uiteindelijk weer vrijgelaten.

Roy: "Nadat ik uit het vliegtuig gesprongen was met mijn parachute, landde ik dooreengeschud in bossen rond Antwerpen, recht in het midden van de verdediging van het Duitse opperste bevel. Ik probeerde de Duitsers te ontwijken. Toen ontmoette ik Baron Jean Van Zuylen Van Nyevelt die in het Kasteel van Kessel woonde. Hij gaf me aan bij de Belgische politie. Hij had geen keuze. Hij werd zelf in de gaten gehouden omdat hij eerder al geprobeerd had om andere mensen te helpen.

De Belgische politie moest me uitleveren aan de Gestapo. Ik werd naar Antwerpen gebracht, waar ik in de gevangenis werd gestopt. Daarna werd ik overgebracht naar een gevangenis in Brussel. Daar werd ik opgelijnd, klaar om neergeschoten te worden... Gelukkig werd mijn leven die dag gespaard. Later brachten ze me over naar een ondervragingscentrum. Daarna werd ik naar Oost-Pruisen gezonden en van daar naar Polen. Van Polen ging het terug naar Duitsland waar ik 12 maanden later vrijgelaten werd."

Het kasteel van Kessel
© Plane Hunters Research/Recovery Team Belgium vzw

Roy keerde daarop terug naar Engeland, waar hij nog vele jaren leefde. Hij laat een boeiend en rijk archief na over de gebeurtenissen in zijn leven.

Archief Roy Witham © Plane Hunters Research/Recovery Team Belgium vzw

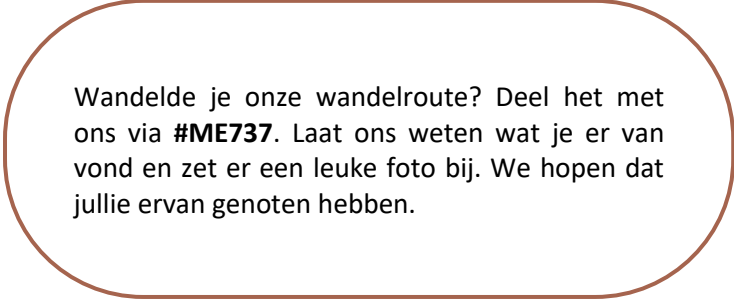
Wie wil kan op dit punt nog een extra lus aan de wandeling toevoegen en aansluiten op het educatief wandelpad Schambrakenbos van natuurpunt, waar er mogelijkheid is om te picknicken.

Wandelpad Schambrakenbos © All-Archeo

Van VOC Neteland keren we terug op onze stappen tot Langstraat nr. 25. Hier steken we de straat over en volgen we het voetgangerspad naar het noorden, tot we opnieuw op de Vonckstraat uitkomen. Op deze route komen we een speeltuin voor de kinderen tegen.

Terug aangekomen bij de Vonckstraat sla je linksaf en wandelt naar de Markt. Volg de Markt tot aan de kerk en sla linksaf. Vervolg je weg langs de Nijlense Steenweg tot je op je rechterkant opnieuw het Vredesplein tegenkomt. Je bevindt je nu terug aan de startplaats van de wandelroute.

Wandelde je onze wandelroute? Deel het met ons via **#ME737**. Laat ons weten wat je er van vond en zet er een leuke foto bij. We hopen dat jullie ervan genoten hebben.

Bedankt voor het downloaden van onze brochure. Ze kwam tot stand in het kader van de archeologiedagen 2021 en is het resultaat een samenwerking tussen All-Archeo bv, Plane Hunters Research/Recovery Team Belgium vzw en IOED Land van Nete en Aa. De uitwerking kwam tot stand door Natasja Reynolds, Benny Ceulaers en Tom Dorau. Onze dank gaat verder uit naar Cynrik Dedecker, Wim Govaerts en Eddy Vercammen.

We hopen dat deze brochure het startpunt kan zijn van een digitale wandeling die met behulp van een app gewandeld kan worden en die voorzien wordt van gesproken toelichtingen en ooggetuigenverslagen en van digitale illustraties.